

Asia: VN/26120/2023

Arviomuistio viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa arviomuistioon viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta. Arviomuistiossa selvitetään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain mukaisen seuraamusjärjestelmän toimivuutta. Arviomuistion keskiössä on kysymys seuraamusjärjestelmän kehittämisestä siten, että myös viranomaisille voitaisiin määrätä rikkomuksista yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen hallinnollinen seuraamusmaksu.

Traficom pitää tärkeänä, että Tietosuojavaltuutetulla on käytössään riittävät toimivaltuudet ohjata henkilötietojen käsittelyä myös julkisissa organisaatioissa. Tällä hetkellä Tietosuojavaltuutettu voi yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan a-g ja j alakohtien mukaan antaa julkiselle organisaatiolle rekisterinpitäjänä varoituksen, huomautuksen, määräyksen saattaa käsittelytoimet lainmukaisiksi, antaa määräyksen tietoturvaloukkauksen ilmoittamisesta sekä määrätä henkilötietojen käsittelykiellosta ja tiedonsiirron keskeyttämisestä. Kansallisen tietosuojalain mukaan Tietosuojavaltuutettu voi myös asettaa tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c-g ja j alakohdassa tarkoitetun päätöksen tehosteeksi uhkasakon. Traficom:n näkemyksen mukaan Tietosuojavaltuutetulla on jo nykyisellään käytössään monipuolinen keinovalikoima, joka yhdistettynä virkavastuuta koskevaan sääntelyyn on hyvin kattava varmistamaan tietosuojalainsäädännön noudattamisen viranomaisten toiminnassa.

Mikäli hallinnollisia seuraamusmaksuja haluttaisiin kuitenkin jatkossa määrätä myös viranomaisille, seuraamusmaksun uhalla olisi Traficom:n näkemyksen mukaan käytännön vaikutusta viranomaisten toimintaan erityisesti perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Viranomaistoimintaan kuuluu perusoikeuksien toteuttaminen ja käytännön soveltamistilanteisiin liittyvä eri perusoikeuksien välinen punninta. Punnintatilanteet voivat olla monisyisiä, ja esimerkiksi julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön vaatimusten yhteensovittaminen koetaan jo nyt usein haastavaksi. Tietosuojalainsäädännön rikkomiseen liittyvä seuraamusmaksun uhka saattaisi käytännössä

tarkoittaa henkilötietojen käsittelyn suojan vahvistumista suhteessa muihin perusoikeuksiin. Tulisikin huolellisesti arvioida, miten mahdollisuus seuraamusmaksun määräämiseen vaikuttaisi mm. julkisuusperiaatteen ja muiden hyvään hallintoon liittyvien vaatimusten toteutumiseen.

Arviomuistiossa myös korostetaan, että seuraamusmaksuja koskevan lainsäädännön kehittäminen edellyttää huolellista pohdintaa erityisesti perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta ja esimerkiksi uutta arviota perustuslakivaliokunnalta. Kyseessä ei olisi vain lainsäädännön tekninen muutos, vaan sääntelyn kehittäminen vaatisi kattavaa panosta myös eri asiantuntijatahoilta. Traficom:n näkemyksen mukaan lainmuutoksen vaikutuksia tulisi arvioida erityisesti siitä näkökulmasta, tehostaisiko se kansalaisten henkilötietojen suojaa niin merkittävästi, että sen muutoksen vaatimat resurssit olisivat perusteltuja.

Pohdittaessa hallinnollisen seuraamusmaksun ulottamista viranomaisten toimintaan tulisi ottaa huomioon myös rekisterinpitäjän velvollisuudet ja vastuut suhteessa rekisterinpitäjän käyttämiin henkilötietojen käsittelijöihin. Viranomaiset käyttävät käsittelijöitä keskeisten lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi. Esimerkiksi Traficom voi siirtää liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) perusteella lupa- ja rekisteröintitoimintaan liittyviä avustavia tehtäviä palveluntarjoajalle. Näissä tilanteissa kysymys on yleensä tehtävistä, joiden hoitaminen ei ole mahdollista viranomaisen käytössä olevilla resursseilla.

Myös valtion yhteisten palveluntarjoajien käyttö asettaa virastot joskus tilanteeseen, jossa rekisterinpitäjän vastuu on laaja, mutta mahdollisuudet vaikuttaa käsittelijöiden tai niiden käyttämien käsittelijöiden (ns. alikäsittelijät) toimintaan ovat rajalliset. Tästä syystä mahdollisten seuraamusmaksujen vaikutuksia tulisi arvioida tarkasti suhteessa viranomaisten tosiasiallisiin toimintamahdollisuuksiin ja valtion yhteisiin palvelusopimuksiin.

Rupponen Mari
Traficom